

مرکز مطالعات استراتژیک و منطقی
د ستراتژیکو او سیمه ییزو خبرنو مرکز

تحليل هفته

شماره: ۱۳۱ (از ۳۱ اسد الی ۷ سنبله ۱۳۹۴ هـ ش)

این نشریه مجموعه تحلیل رویدادهای مهم سیاسی و اقتصادی هفته وار است که به زبان های پشتو، دری، انگلیسی و عربی، توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقی تهیه و نشر می گردد، تا نهادهای سیاست گذار از آن استفاده نمایند.

آنچه در این شماره می خوانید:

• مقدمه ۲

د افغانستان اقتصاد؛ اوسنی وضعیت او راتلونکی

• اقتصادی وده ۴

• مالی بودیجه ۵

• سوداگری ۶

• د افغانی ارزینت ۷

• بی کاری ۹

تاثیرات عملیات الماس در شمال کشور

• تجارب گذشته ملیشه سازی ۱۱

• متضررین عملیات الماس ۱۱

• تنش های قومی ۱۲

• بهانه حضور پاکستانی ها ۱۲

• پیامدهای عملیات الماس ۱۳

• قانون اساسی و عملیات جنرال دوستم ۱۴

مقدمه

جگړو، ناامنو او سياسي بې ثباتۍ د تاريخ په اوږدو کې تل د افغانستان پر اقتصاد سيوري غوړولی، چې بيا خراب اقتصادي وضعیت هم په خپل وار سره د هېواد به بې ثباتۍ کې خپل رول لوبولی دی. په کابو تېره يوه لسيزه کې افغانستان له اقتصادي پلوه پرمختگونه هم درلودل؛ خو په وروستيو کلونو کې يو ځل بيا د هېواد اقتصادي وضعیت له لوړو ژورو سره مخ شو.

د افغانستان اقتصادي وضعیت، د تېرو ولسمشريزو ټاکنو او ترې راوړوسته د ملي وحدت حکومت د مشرانو ترمنځ د اختلافاتو له کبله تر ټولو زيات اغېزمن شو او ورځ تربلې مخ په ځوړ روان دی. په دې منځ کې، د اقتصادي ودې راتيټېدل، د مالي بوديچې کسر، بې کاري، د پانگونې کمېدل او د افغانۍ ارزښت بايلل د يادولو وړ دي. دا چې په بېلابېلو برخو کې د هېواد اوسنی اقتصادي وضعیت او د راتلونکي په اړه اټکل څه دی، د دې اوونۍ په تحليل کې يې لولئ.

د تحليل په دويمه برخه کې له تېرې يوې مياشتې راهيسې د هېواد په شمال کې د ولسمشر د لومړي مرستيال جنرال عبدالرشيد دوستم له خوا د پيل شويو عملياتو په اړه شننه لولئ. کابو يوه مياشت وړاندې جنرال دوستم د هېواد د شمال په لور وخوځېد او په فارياب او ورڅېرمه ولايتونو کې يې د دولت د وسله والو مخالفينو پر ضد عمليات پيل کړل؛ خو د عملياتو له پيل وروسته داسې راپورونه ترلاسه شول، چې په دغو عملياتو کې د جنرال دوستم ملېشه ځواکونه هم جنگېري او د سيمې اوسېدونکو ته پکې زيانونه اوښتي دي.

د دې اوونۍ په تحليل کې، په همدغو موضوعاتو د ستراتېژيکو او سيمه ييزو څېړنو مرکز، د څېړنيزې څانگې شننې او څېړنې لولئ.

د افغانستان اقتصاد؛ اوسنی وضعیت او راتلونکی

د شمېرو له مخې له ۲۰۰۳ څخه تر ۲۰۰۹ کال پورې د افغانستان اقتصاد تر ډېره په سم لوري روان و. خو کله چې په هېواد کې جگړه توده شوه، سياسي بې ثباتي زياته شوه او د بهرنيو ځواکونو د وتلو له اعلان سره پانگونه کمه شوه؛ نو په ۲۰۱۳ او ۲۰۱۴ کلونو کې د هېواد اقتصاد هم مخ په ځور شو.

په ۲۰۱۴ کال کې د سياسي اختلافاتو له کبله او له اوږده ځنډ وروسته د ملي وحدت حکومت رامنځته کېدل، پر وخت د کابينې نه جوړېدل، روانې ناامني، د هېواد شمال ته د جگړې انتقال او د يو شمېر ولسواليو پرله پسې سقوطونه به د روان ۲۰۱۵ او راتلونکي کال پر اقتصاد هم بده اغېزه وکړي.

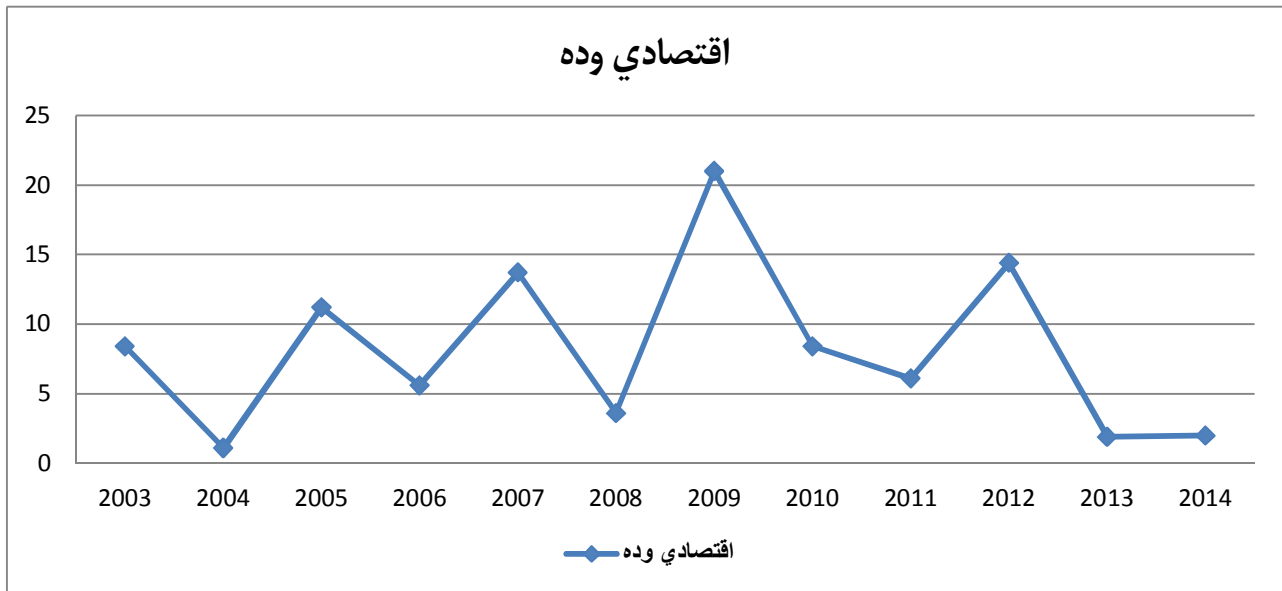
اوسمهال افغانستان نه يوازې دا چې له امنيتي او سياسي بې ثباتۍ سره مخ دی، بلکې له يوه بد اقتصادي وضعیت سره هم مخ دی. اقتصادي وده کمه ده، بې کاري ورځ تر بلې زياتېږي، مالي بحران روان دی، شخصي پانگونه له نشت سره برابره ده او افغانۍ هم ورځ تر بلې خپل ارزښت بايلي. که چېرې په تېره اوونۍ (۲۲-۲۹ اګسټ) کې د افغانۍ د ارزښت ټيټېدو ته څېر شو، نو په تېرو لسو کلونو کې لومړی ځل دی، چې افغانۍ د ډالر په مقابل کې په دومره لويه کچه خپل ارزښت بايلي.

همدغو تغييراتو ته په کتلو سره په دې شننه کې د ستراتېژيکو او سيمه ييزو څېړنو مرکز څېړونکو، د هېواد اوسني اقتصادي وضعیت ته کتنه کړې ده.

اقتصادي وده

له ۲۰۰۱ کال راهیسي تر ۲۰۱۲ کال پورې د افغانستان کلني اوسط اقتصادي وده ۹ سلنه وه. په دغه ټول پړاو کې تر ټولو ښه کال ۲۰۰۹ کال و، چې اقتصادي وده پکې ۲۱ سلنه وه. خو له ۲۰۰۹ کال وروسته، اقتصادي وده په کمېدو شوه. په ۲۰۱۰ کال کې ۸.۴ سلنه، په ۲۰۱۱ کال کې ۶.۱ سلنه، په ۲۰۱۲ کال کې ۱۴.۴ سلنه، په ۲۰۱۳ کال کې ۱.۹ سلنه او په ۲۰۱۴ کال کې بيا ۲ سلنه شوه.^۱

جدول، الف: د افغانستان اقتصادي وده ۲۰۱۴-۲۰۰۳

ماخذ: د افغانستان د اقتصادي ودې ارقام د نړېوال بانک له ويب پاڼې اخېستل شوي.

دا چې له ۲۰۰۹ کال راهیسي د افغانستان اقتصادي وده ولې په کمېدو ده، عمده عوامل يې په لاندې ډول دي:

- په ۲۰۰۹ کال کې امریکایانو له افغانستانه د وتلو اعلان وکړ، چې دغه اعلان بيا د سوداګرۍ په ډګر کې بې باوري رامنځته کړه؛
- له همدغه کال راهیسي افغانستان ورځ تر بلې له ناامنيو او بې ثباتيو سره مخ کېږي.
- يوازې په ۲۰۱۲ کال کې اقتصادي وده ۱۴.۴ سلنو ته ورسېده، ستر لامل يې په زراعتي ډګر کې د افغانستان د پيداوار زیاتېدنه وه.

^۱ د افغانستان د اقتصادي ودې په تړاو دغه ارقام د نړېوال بانک له ويب پاڼې اخېستل شوي.

- په ۲۰۱۳ کال کې کاروبار له بې باورۍ سره مخ شو. په دغه کال کې له امریکا سره د امنیتي تړون د نه لاسلیک کولو له کبله هم اختلافات زیات شول. هېواد په امنیتي او سیاسي توګه له بې ثباتۍ سره مخ شو. د پانګونې کچه راتیټه شوه. پانګوال راتلونکو حالاتو ته اندېښمن وو، چې په پایله کې یې د دې کال اقتصادي وده ۱.۹ سلنه شوه.
 - په ۲۰۱۴ کال کې اقتصادي وده ۲ سلنه وه. په دغه کال کې د اقتصادي ودې د کمښت لاملونه ناامني، سیاسي بې ثباتي، د ولسمشرۍ له ټاکنو وروسته د نوي حکومت ځنډېدل او د بهرنیو سرتېرو له وتلو سره د دوی د ځینو لګښتونو کمېدل هم د افغانستان په اقتصاد اغېزه وکړه.
- د آسیا پرمختیایي بانک د اټکل له مخې، د افغانستان اقتصادي وده به په روان کال کې ۲.۵ سلنه وي. د دغه پرمختیایي بانک پر اند دغه وده به هغه مهال شونې وي، چې په هېواد کې امنیت ټینګ او سیاسي استقرار ثابت شي؛ خو که اوسنیو حالاتو او شرایطو ته ځیر شو، نو لري برېښي چې ۲.۵ سلنه اقتصادي وده دې هم ترلاسه کړای شي.

مالي بودیجه

د وزارت ماليې د شپږ میاشتني راپور له مخې په روان کال کې حکومت تقریباً ۵۲.۳۷ ملیارده افغانۍ عواید راټول کړي او د روان کال د اټکلي عوایدو ۴۳ سلنه یې تر اوسه پوره کړې ده. خو دا بیا د حکومت د اټکلي حساب له مخې ۵ سلنه کم دي (۵۵.۳۵ ملیارده افغانۍ). که دا شمېرې د تېر کال د شپږو میاشتنيو عوایدو (۴۷.۴ ملیارده افغانۍ) سره پرتله کړو نو سړکال پکې ۱۰ سلنه زیاتوالی راغلی دی.^۲

د افغانستان بودیجوي مصارف ۴۳۶.۸۵ ملیارده افغانۍ وو، چې په دې کې د عادي بودیجې برخه ۲۸۳.۹۶ ملیارده افغانۍ او د انکشافی بودیجې برخه ۱۵۲.۸۸ ملیارده افغانۍ وه. د حکومت د ادعا له مخې، حکومتي عواید به د عادي بودیجې ۲۸ سلنه برخه پوره کړي او پاتې ۷۲ سلنه برخه به د بهرنیو مرستو پرمټ پوره کړای شي. همدا راز داخلي عواید به د انکشافی بودیجې ۵۴ سلنه پوره کړي.^۳

^۲ For further details see the semi-annual performance report 1394 online at:<

<http://mof.gov.af/Content/files/MoF%20SEMI%20ANNUAL%20PERFORMANCE%20REPORT%201394%20RIMU.pdf>

^۳ For further details see the semi-annual performance report 1394 online at:

<<http://mof.gov.af/Content/files/MoF%20SEMI%20ANNUAL%20PERFORMANCE%20REPORT%201394%20RIMU.pdf>>

د روان کال د لومړيو شپږو مياشتو مالي بوديجه تقريباً له ۳۸۴.۴ ميلياردو افغانيو کسر سره مخ ده. دغه بحران له ۲۰۱۲ کال راپه دېخوا زيات شوی. په ۲۰۱۱-۲۰۱۲ کال کې د افغانستان داخلي عوايد د افغانستان د کليو ناخالصو ملي پيداوار ۱۱.۶ سلنه وو؛ خو په ۲۰۱۴ کال کې بيا ۸.۴ سلنه شول. په ۲۰۱۴ کال کې مالي کسر تقريباً ۵۳۷ ميليون ډالرو سره مخ شو. په دې تړاو نورو هېوادونو تقريباً ۱۹۰ ميليون ډالره مرسته وکړه او نور يې د حکومت د غېرتنخواوي مصارفو له کمولو سره پوره کړای شول.⁴

دغه مالي بوديجه بحران هغه مهال حل کېدای شي، چې کله د عوايدو زياتولو په تړاو اصلاحات رامنځته شي او ترڅنگ يې له بهرنيانو مرستې ترلاسه کړای شي.⁵ د مرستو د ترلاسه کولو په موخه په راروانه مياشت کې په کابل کې يو نړېوال کنفرانس هم جوړېږي، چې په اړه يې په ارگ کې څو غونډې هم شوې دي. مگر دا مهال حکومت ته د نړېوالو مرستو د راجلبولو په لاره کې تر ټولو سخته ننگونه د اداري فساد په تړاو د دوی پوښتنې دي. البته په دې وروستيو کې د لويې څارنوالۍ له خوا د بنارجوړونې وزارت د شپږو رييسانو پر خلاف دوسيې پرائيستل کېدل او د کابل بانک له قرضدارانو څخه ۵۰ سلنه پيسې بېرته ترلاسه کول به حکومت خپله لويه لاسته راوړنه وښيي او دا دوه پېښې به له نړېوالو څخه د مرستو په جلبولو کې يو څه رول هم ولوبوي.⁶

سوداگري

د ۱۳۹۴ کال په لومړۍ ربعه کې د افغانستان د تجارت وضعیت په لاندې ډول و:

په دې ربعه کې د افغانستان صادرات ۱۱۶.۲۲ ميليون ډالره او واردات يې بيا ۱۰.۹۱ ميليارد ډالره وو. د ۱۳۹۴ کال په لومړۍ ربعه کې د افغانستان تر ټولو زيات واردات له پاکستانه وو، چې تقريباً ۴۷۱ ميليون ډالرو ته رسېدل. له ايران څخه واردات ۴۵۳ ميليون ډالره وو او له چين څخه بيا ۲۵۳ ميليون ډالره وو.⁷ په ډېری توگه د

⁴ For further details see William A. Byrd, Afghanistan's continuing fiscal crisis: No end in sight, United States Institute of Peace, Peace Brief 185, May 2015, see it online: < <http://www.usip.org/sites/default/files/PB185-Afghanistans-Continuing-Fiscal-Crisis-No-End-In-Sight.pdf> >

⁵ Ibid

⁶ ويسا وړخپاڼه

⁷ د 1394 کال د لومړۍ ربعې د وارداتو د ارقامو لپاره وگورئ، د مرکزي احصايوي ارقام:

<http://cso.gov.af/Content/files/%D8%B1%D8%A8%D8%B9%20%D8%A7%D9%88%D9%84%20%D9%88%D8%A7%D8%B1%D8%AF%D8%A7%D8%AA%201394.xlsx>

افغانستان په وارداتو کې غنم، نباتي غوړي، ډيزل، سمنټ، گول سيخونه، برينسايي سامانونه، موټرونه، د موټرونو پرزي او ساختماني څېزونه شامل وو.

همدا راز د افغانستان تر ټولو زيات صادرات پاکستان ته وو، چې تقريباً ۵۰ مليون ډالره وو او بيا ورپسې هند ته تقريباً ۲۰ مليون ډالره وو. دا چې په دې لومړۍ ربعه کې پاکستان ته افغاني صادرات زيات شوي، عمده لامل يې تېر کال په پاکستان کې د وربستونو کمښت ښودل شوی، له همدې ځايه ده چې پاکستان ته د زراعتي توکو صادرات ډېر شول.^۸

د ۱۳۹۴ کال په لومړۍ ربعه کې د افغانستان صادرات تقريباً ۶۱ سلنه زيات شول، چې عمده لامل يې په نړېوال مارکېټونو کې د (شيرين بويه) بوټي نرخ لوړېدل ښودل شوي دي. د افغاني صادراتو د زياتېدو بل لامل دا هم دی، چې په افغانستان کې له تېرو څو کلونو راهيسې وربستونه زيات شوي او له کبله يې زراعتي پيداوار ډېر شوي دي. له همدې ځايه ده چې د افغانستان په صادراتي توکو کې تر ټولو زياته برخه وچو مېوو، تازه مېوو، شيرين بويه بوټي، سبزيجاتو او تخمونو نيولې دی.^۹

په مجموعي توگه په دې لومړۍ ربعه کې د افغانستان مجموعي تجارت ۲۰۳۲ مليون ډالر او تجارتي خساره يې بيا ۱۷۹۹ مليون ډالره وه.

د افغاني ارزښت

په ۲۰۰۲-۲۰۰۳ کلونو کې په افغانستان کې د کرنسۍ رفارم رامنځته شو او نوې افغاني مارکېټ ته راوېستل شوه. د ۲۰۰۵ کال د جنورۍ په مياشت کې يو ډالر د ۴۸ افغاني برابر و، خو په ۲۰۱۳ کال کې بيا د ۵۸.۲۷ برابر شو. وروسته د ۲۰۱۴ کال په پيل کې د افغاني ارزښت بېرته ښه شو او ۵۶.۳۳ شو؛ خو په راتلونکو مياشتو کې يې بيا خپل ارزښت د يو شمېر (سياسي بې ثباتيو، ناامنيو او نورو) عواملو له کبله بېرته بايلود او د ۲۰۱۵ کال په جنورۍ کې د افغاني ارزښت ۶۰.۱ شو او اوس (د اگست په ۲۷مه) د افغاني ارزښت ۶۵.۱۶ ته راټيټ شو، چې په تېرو ۱۴ کلونو کې ساری نه لري.^{۱۰}

^۸ د ۱۳۹۴ کال د لومړۍ ربعي د صادراتو لپاره وگورئ، د مرکزي احصايوي ارقام:

<http://cso.gov.af/Content/files/%D8%B1%D8%A8%D8%B9%20%20%D8%A7%D9%88%D9%84%20%D8%B5%D8%A7%D8%AF%D8%B1%D8%A7%D8%AA1394.xls>

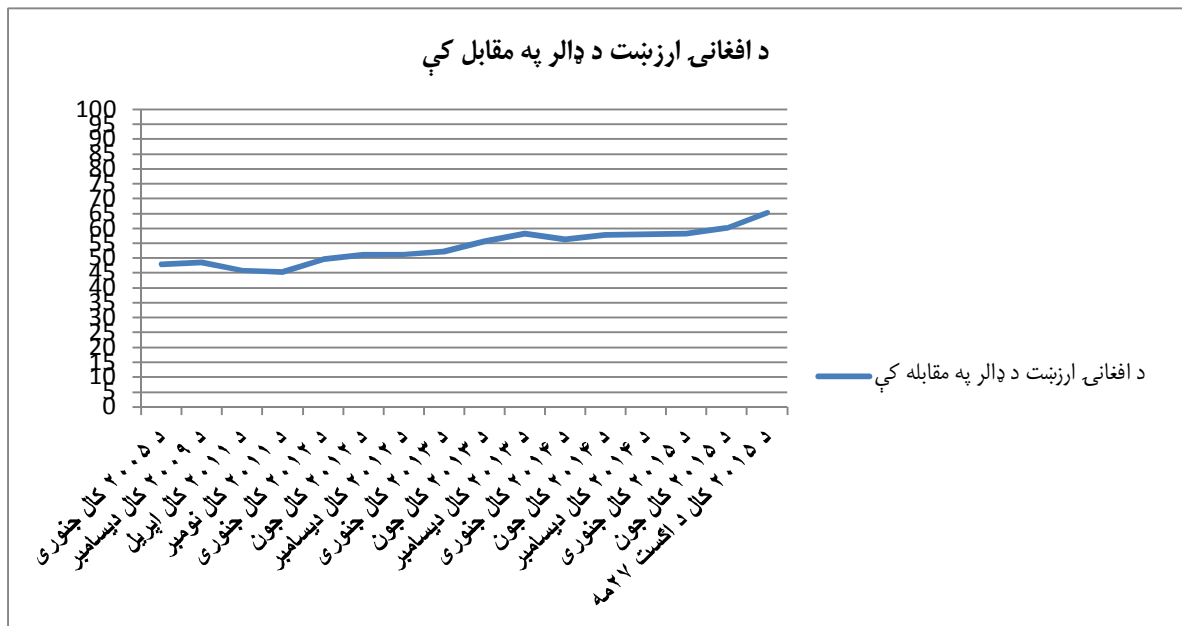
^۹ See online:

<http://www.pashtovoa.com/content/afghan-exports-increase-127727043/1199996.html>

^{۱۰} پورته ارقام د افغانستان د مرکزي بانک له ويب پاڼې څخه واخيستل شول. وگورئ: <http://dab.gov.af/en/DAB/currency>

دا چې په دې وروستيو کې د افغانۍ ارزښت ولې ورځ تر بلې کمېږي، عمده لاملونه يې په لاندې ډول کېدلای شي:

- پخوا هم، د افغانۍ ارزښت د افغانستان د اقتصاد له کبله لوړ نه و، بلکې د افغانۍ ارزښت ډېری مهال مصنوعي بڼه درلودلې او افغانۍ به ډېری مهال پر ډالرو متکي وه؛
- روانه سياسي او امنيتي بې ثباتي او کرکيچن حالت؛¹¹
- په مارکېټ کې د افغانۍ تقاضا کمېدل؛ له دې وړاندې ډېرو افغانانو له بهرنيانو سره کارونه کول او په بدل کې به يې تنخواوې په ډالرو کې ترلاسه کولې. دوی به دغه ډالر مارکېټ ته عرضه کول او له مارکېټ څخه به يې افغانۍ ترلاسه کولې. دې پروسې، چې د افغانۍ تقاضا پکې شامله وه او ترڅنگ به يې افغان حکومت هم د افغانۍ د نرخ لوړولو په موخه کله کله مارکېټ ته ډالر عرضه کول، نو دې به بيا په مارکېټ کې د افغانۍ تقاضا ډېروله او د افغانۍ ارزښت به يې لوړاوه. اوس چې ډېری ان جي او گانې يا تړل شوې او يا يې کارونه کم شوي، نو ورسره په مارکېټ کې د افغانۍ تقاضا راکمه شوې ده؛
- په نړېوال مارکېټ کې د ډالر نرخ لوړېدل او هېواد ته د بهرنيو مرستو کمېدل يې بل لامل دی.¹²

¹¹ د سراي شهزاده د صرافانو ټولنه وايي: د هېواد د کرکيچن امنيتي او سياسي وضعیت له امله د افغانستان بانک پولي سياست بې اغېزې شوی دی:

<http://www.spogmairadio.af/spogmai-news/economical/5101-2015-08-11-03-34-50>

¹² د کارپوهانو د نظرونو لوستلو لپاره وگورئ:

http://www.bbc.com/pashto/afghanistan/2015/08/150818_ma_dollar_rates_increas_in_afghaistan

ماخذ: ارقام د افغانستان د مرکزي بانک له ويبپاڼې څخه واخيستل شول (<http://dab.gov.af/en/DAB/currency>)

بې کاري

که څه هم په افغانستان کې د بې کاري په اړه کره او دقيق ارقام نشته؛ خو څو مياشتې وړاندې د کارگرو د نړېوالې ورځې په مناسبت د افغانستان د ملي کارگرانو اتحاديې مشر پژواک ته وويل، چې اوسمهال په افغانستان کې تقريباً ۱۳ ميليونه خلک بې کاره او يا په کم مزد کار کوي¹³. دا چې آيا ريښتيا به هم په افغانستان کې همدومره بې کاري وي، د پوښتنې وړ ده؛ خو بيا هم له دغو ارقامو پرته د بې کاري موضوع په افغانستان کې ډېره جدي ده او ورځ تر بلې د بې کارانو شمېره زياتېږي.

په موقتي توگه د بې کاري د ختمولو لپاره اړينه ده، چې زراعت ته پاملرنه وشي، ځکه د افغانستان ډېری خلک له زراعت سره تړل شوي دي. د دې ترڅنگ د افغانستان د معادنو سکتور هم ډېرې وړتياوې لري او په کارموندنه کې مهم رول لوبولای شي.

¹³ See online: http://www.dailyafghanistan.com/national_detail.php?post_id=127558

تاثیرات عملیات الماس در شمال کشور

در چند هفته اخیر جنرال عبدالرشید دوستم معاون اول رییس جمهور به منظور راندن طالبان از ولایت فاریاب، عازم سمت شمال گردید. در ابتدا چنین به نظر می‌رسید که وی قصد دارد تا فرماندهی نیروهای مسلح را به دوش گرفته و به کمک آنان برضد طالبان به جنگ بپردازد، اما در عمل^{۱۴} چنین نشد.

او مدتی را در ولایت جوزجان سپری کرد و هر روز صحبت از این داشت که این جنگ علیه پاکستان و آی اس آی است.^{۱۵} او به صورت نمایشی پسران خود را نیز به این جنگ آورده بود تا با پوشیدن لباس نظامی، تبلیغات رسانه‌ای به نفع دوستم را کامل نمایند.

این اقدام دوستم زنگ خطر بازگشت مجدد ملیشه‌ها به میدان جنگ افغانستان را به صدا درآورد و این باور را تقویت نمود که افغانستان بار دیگر به دوران تجارب نامیمون گذشته که در نتیجه آن وحدت ملی افغانستان به شدت خدشه‌دار شد، باز می‌گردد.

^{۱۴} روزنامه وپسا، سال دهم، شماره ۷۸، اول سنبله

^{۱۵} See online: <http://da.azadiradio.org/content/article/27198552.html>

تجارب گذشتهٔ ملیشه‌سازی

در آخرین سال‌های عمر حکومت کمونیستی در افغانستان، نیروهای نظامی کشور به مشکل تضعیف مورال در جنگ مواجه شد. در آن زمان نیروهای مسلح افغانستان از نظر تجهیزات نظامی کمبود نداشتند، اما سربازان ارتش به زور به میدان جنگ کشانده می‌شدند و هیچ انگیزه‌ای برای نبرد نداشتند، در نتیجه دولت برای پر کردن این خلا، به سوی ملیشه‌سازی روی آورد. در ابتدا چنین تبلیغ می‌شد که ملیشه‌ها به صورت مستقل عمل نخواهند کرد بلکه تحت کنترل نیروهای نظامی کشور خواهند بود. (این همان حرفی است که امروز مقامات امنیتی کشور در مورد اربکی‌سازی می‌گویند و نام نیروی جدید را پولیس محلی یا در این اواخر نیروهای خیزش مردمی نهاده‌اند).

ملیشه‌های دوران داکتر نجیب که بر بنیاد قومی شکل گرفتند، به تدریج به قدرتی دست یافتند که سرانجام با استخبارات خارجی در تماس شدند و طی یک سازش، داکتر نجیب را از قدرت ساقط نموده و مجبور به پناه بردن به دفتر ملل متحد ساختند.

همین ملیشه‌ها سپس در مقاطع مختلف از جنگ داخلی با تغییر وفاداری از حکومت مجاهدین به مخالفینش، نقشی مهمی در دوام جنگ داخلی و مصیبت‌های ناشی از آن بازی کردند.

متضررین عملیات الماس

جنرال دوستم بعد از تبلیغات و تهدیدات فراوان و آمادگی‌های لازم سرانجام در اول اسد 1394 به مناطق ناامن ولایت فاریاب لشکر کشید. در این لشکرکشی او را دو هزار موتورسایکل سوار مسلح زیر نام (نیروهای خیزش مردمی) همراهی می‌کردند.

مردم در روستاهای هم‌مرز با بادغیس در ولایت فاریاب در برابر هجوم این ملیشه‌ها قرار گرفتند و بنام اینکه مناطق شان قبلاً تحت کنترل طالبان بوده است، چور و چپاول شدند و حتی ناموس این مردم از تعرض آن‌ها در امان نماند.^{۱۶}

مردم شکایت از این دارند که طالبان به دلیل ضعف نیروهای امنیتی بر مناطق آنان مسلط شدند و مردم بی‌سلاح توان مقاومت در برابر طالبان را ندارند، اما اکنون که نیروهای تحت رهبری دوستم به این منطقه حمله‌ور گردیده‌اند، با آن‌ها طوری رویه می‌کنند که گویی طالبان را به اسارت گرفته‌اند.

^{۱۶} جزئیات بیشتر را در لینک زیر مشاهده نمایید: <http://da.azadiradio.org/content/article/27204290.html>

تنش‌های قومی

دست زدن به چنین اعمال از جانب نیروهایی که خود را مدافع دولت نیز می‌خوانند، نشان از ضعف کامل حکومت وحدت ملی دارد. جنگ با طالبان را به شکل قومی مطرح کردن، بیش از همه به حاکمیت دولت ضربه وارد می‌سازد و قدرتش را محدودتر می‌سازد. جالب است که زمانی رییس جمهور اشرف غنی به دلیل همین روش دوستم، وی را قاتل افغان‌ها خوانده بود!^{۱۷}

نباید تصور کرد که دولت نیروهای مسلح منظم کشور را از این تمایلات بدور نگهداشته است؛ در گذشته مردم در مناطق پشتون نشین شکایت داشته اند که دولت به صورت قصدی سربازان غیرپشتون را به منظور عملیات نظامی به مناطق آنان می‌فرستند. به عنوان مثال: کشته شدن پولیس‌های محلی از قوم هزاره در ولایت میدان وردگ، یا کشته شدن سربازانی از اقوام غیرپشتون، در ولسوالی‌های تگاب و اوزبین و یا در ولایات هلمند و غزنی، همه می‌تواند خطر بزرگی را نشان‌دهی نماید و آن اینکه از مدت‌ها قبل حکومت وحدت ملی انگیزه جنگ با طالبان را با تمایلات قومی تقویت می‌نماید که نتیجه آن دامن زدن به دشمنی میان اقوام در این کشور است.

بهانه حضور پاکستانی‌ها

دوستم در جنگ شمال از کشته شدن یک جنرال پاکستانی بنام (شیخ) توسط خودش سخن گفت تا نشان دهد که این جنگ بر علیه پاکستان است. وی گفت که این قوماندان پاکستانی مسؤولیت جنگ در چهار ولایت فاریاب، بادغیس، سرپل و جوزجان را به عهده داشته است، اما مردم محل می‌گویند^{۱۸} که قوماندان شیخ در اصل از ولایت فراه بوده و هنوز زنده است. جنرال دوستم در حضور رسانه‌ها، کشته شدن این جنرال "پاکستانی" را نشان از جنگ مستقیم پاکستان در افغانستان خواند!

راديو آزادی از قول مردمان محل گزارش داد که مردم از رویه افراد مشهور به (خیزش مردمی) که تحت فرمان جنرال دوستم است، شکایت دارند و مدعی اند که آنها خانه‌های مردم را چور و چپاول کرده‌اند، اما مقامات دولتی در ولایت فاریاب می‌گویند که این ادعاها حقیقت ندارد و تبلیغات طالبان است و همین مقامات حتی مانع از رفتن مردم به کابل غرض شکایت به مقامات بالا شده‌اند.^{۱۹}

¹⁷ see online: <http://web.archive.org/web/20100103162326/http://ashrafghani.af/campaign/archives/1221>

¹⁸ روزنامه وپسا، سال دهم، شماره 78، اول سنبله

¹⁹ «شماری از اهالی فاریاب از افراد مسلح مربوط به جنرال دوستم شکایت دارند»، تاریخ نشر: اول سنبله، لینک:

<http://da.azadiradio.org/content/article/27204290.html>

خبرگزاری پژواک از قول خبرنگار خود در منطقه گزارش‌های را به نشر سپرد که سخت تکان دهنده است؛ در بخش‌هایی از این گزارش آمده است که بعد از اینکه اموال خانه‌های مردم توسط افراد جنرال دوستم غارت گردید، خانه‌های آنان نیز به آتش کشیده شده است.^{۲۰}

روزنامه‌ویسا از قول ریش سفیدان مناطق خواجه کندو، شاخ، کنجک، دو آبی، غمی خان کلی، باشل مست، غوجغر، اصحاب کهف که از ترس نخواستند نامی از آنان برده شود نوشته است که چهار قوماندان ملیشه که در دوران جنگ‌های داخلی هم با دوستم بودند به نامهای قوماندان شمال از میمنه، قوماندان نظر محمد، قوماندان هاشم مستانه، قوماندان نظام مشهور به نظام گاو با دو هزار موترسایکل سوار به قیصار و مناطق ایشان آمدند و به چور و چپاول و تجاوز بر جان و مال مردم پرداختند.^{۲۱}

پیامدهای عملیات الماس

عملیاتی که به تاریخ اول سنبله تحت فرماندهی جنرال دوستم زیر نام الماس در ولایت فاریاب براه افتاد، برعکس آنچه که در تبلیغات گفته شده، خسارات قابل‌ذکری بر طالبان وارد نساخت زیرا آنها قبلاً این مناطق را ترک کرده بودند، اما بیشترین زیان را مردمان غیرنظامی محل دیدند. خانه‌های شان به تاراج رفت و آتش زده شد.

تجربه جنگ چریکی در افغانستان یک تجربه طولانی است و نشان داده که ملیشه‌ها در شرایط خاص قادر اند مناطقی را از دشمن پس بگیرند، اما نگهداشتن آن مناطق در طولانی‌مدت کاری دشوار و چالش برانگیز است زیرا آنها با اعمال زشت شان مردم را علیه خود برمی‌انگیزند. در نتیجه مردم محل برای نجات از شر آنان، حتی با دل ناخواسته با مخالفین مسلح دولت یکجا می‌شوند و این به نفع مخالفین تمام می‌شود.

از جانب دیگر نیروهای حامی دولت، چه نامش را ملیشه بگذاریم یا نیروهای خیزش مردمی، در جریان جنگ از فرماندهی خود اطاعت نمی‌کنند و حتی در مورد ملیشه‌های تحت فرمان دوستم مشهور به (گلم جم) این عادت مشهور بوده که به آنها قبل از حمله گفته می‌شد که در منطقه‌ای که تحت کنترل خود در می‌آورند، اختیار سر و مال مردم را دارا می‌باشند. چپاول و غارت اموال که در دوران جنگ‌های داخلی به (وند) مشهور بود، انگیزه اصلی جنگ بود و اکنون بار دیگر در حال رایج شدن است.

²⁰ See online: http://www.pajhwok.com/dr/subscription-required?redirect_from=430329

²¹ «د قیصار خلک: د ولسي پاڅون وسله‌وال موڅوړوي او کورونه لوتوي» روزنامه‌ویسا، سال دهم، شماره 80 تاریخ 3 سنبله

قانون اساسی و عملیات جنرال دوستم

کاری که جنرال دوستم در شمال انجام داد مخالفت صریح با قانون اساسی افغانستان است. در قانون اساسی وظیفه دفاع از کشور بدوش نیروهای دولت افغانستان است و غیر از آن هیچ نیروی دیگری نمی‌تواند تحت هیچ نامی در این کشور شکل گیرد. بر همین بنیاد، برنامه‌های (دی دی آر) و (دایاک) با مصارف سنگین صدها ملیون دالر در کشور ظاهراً عملی گردید تا نیروهای مسلح غیرمسئول خلع سلاح شوند، اما امروز کسی نیست که از دوستم بپرسد افراد تحت فرمان وی که در عین حال اعضای حزب وی نیز هستند و در جریان انتخابات به نفع اشرف غنی کمپاین کردند، این سلاح‌ها را از کجا آورده‌اند؟

طبق قانون اساسی، ساختن احزاب سیاسی در افغانستان مجاز است، اما احزاب سیاسی نمی‌توانند شاخه نظامی داشته باشند. در عین حال ساختن احزاب سیاسی بر بنیاد قومیت نیز در افغانستان ممنوع است.

پایان

ارتباط با ما:

ایمیل: info@csrskabul.com csrskabul@gmail.com

وب سایت: www.csrskabul.net - www.csrskabul.com

شماره تماس دفتر: (+93) 784089590

ارتباط با مسؤولین:

abdulbaqi123@hotmail.com (+93) 789316120

drwahidm@gmail.com (+93) 747575741

hekmat.zaland@gmail.com (+93) 775454048

دكتور عبدالباقي امين، رئيس مركز مطالعات استراتژيك ومنطوقی:

داكتور وحيدالله مصلح، معاون مركز مطالعات استراتژيك ومنطوقی:

حكمت الله خُلاوند، مسؤول تحقيقات و نشرات: